

Ankomst och härkomst – en ESO-rapport om skolresultat och bakgrund

Hans Grönqvist

Uppsala universitet
och IFAU

Susan Niknami

Stockholms universitet, SOFI

Bakgrund

- ✓ En allt större andel av eleverna är födda i ett annat land än i Sverige
  - Mellan åren 1994 och 2015 ökade andelen elever i årskurs 9 som var födda utomlands med närmare 80 procent

- ✓ Senaste PISA-undersökningen visar att skillnaderna i studieresultat mellan inrikes och utrikes födda elever är större i Sverige än i många andra jämförbara länder
  - Grundskoleresultaten styr möjligheterna till fortsatta studier och därmed i förlängningen också chanserna på arbetsmarknaden

Bakgrund

- ✓ Ojämliga studieresultat kan fortplanta sig till ojämlikhet i långsiktiga livschanser

Skillnaden långsiktiga utfall mellan inrikes och utrikes födda personer

	Sannolikheten att avklara gymnasiestudier		Sannolikheten att avklara högskolestudier		Årsinkomster vid 28 års ålder	
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Skillnaden utrikes födda jämfört med inrikes födda	-7,7%*	-2,0%*	-13,7%*	10,0%*	-14,5%*	-10,0%*
Konstanthållit för genomsnittsbetyg i årskurs 9?	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja

Anmärkning: Tabellen visar koefficienterna för en dummyvariabel som antar värdet ett för elever som är födda utomlands och noll annars. Punkttestimaten i kolumn (1)-(4) har räknats om till procentuella effekter genom att divideras med medelvärdet för den beroende variabeln. Varje siffra representerar estimatet från separata regressioner som estimerats med OLS. Samtliga regressioner kontrollerar för kön. Urvalet består av elever som gick ut årskurs 9 år 2000.* betecknar signifikant på 5 procentsnivån.

Syfte

- ✓ Med hjälp av nya data kartlägga skillnaderna i studieresultat mellan inrikes och utrikes födda elever
  - Hur har studiegapet utvecklats över tid?
  - Förändras studiegapet under skoltiden?
  - Vad kan förklara gapets storlek?

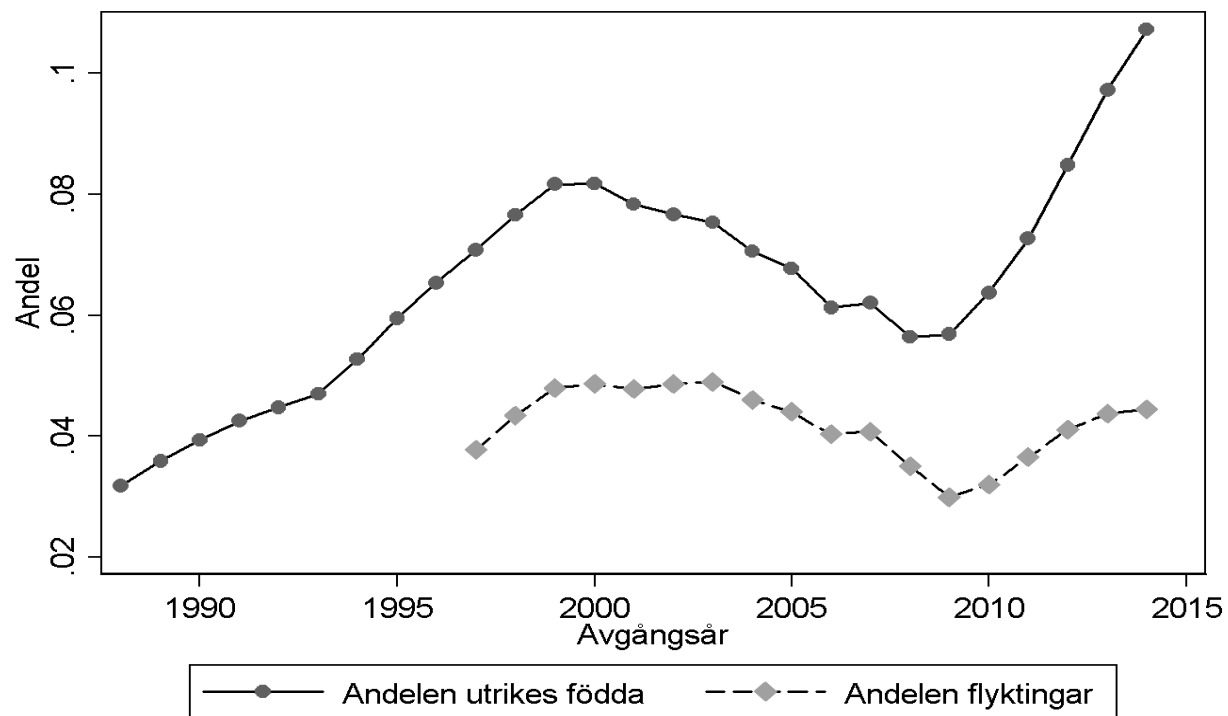
Upplägg

1. Demografisk utveckling i skolan
2. Möjliga mekanismer
3. Data
4. Resultat
5. Avslutande kommentarer

Demografisk utveckling i skolan

- ✓ Andelen utrikes födda elever i årskurs 9 har ökat över tiden

Andelen utrikes födda elever i årskurs 9 åren 1988-2014

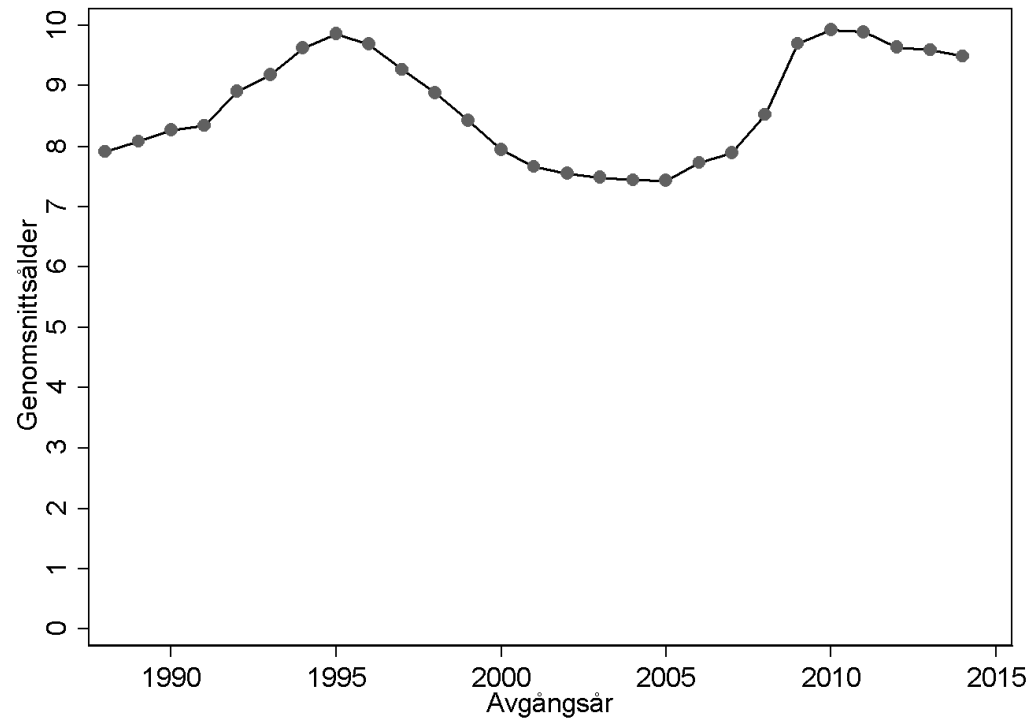
Gruppen utrikes födda utgörs både av flyktingar och övriga utrikes födda

Källa: Författarnas egna beräkningar baserade på deras mikrodata.

Demografisk utveckling i skolan

- ✓ Genomsnittsåldern vid ankomsten till Sverige har varierat över tiden

Genomsnittlig ålder vid ankomsten

Källa: Författarnas egna beräkningar baserade på deras mikrodata.

Möjliga mekanismer

✓ Skolresurser

- Stora skillnader mellan kommuner i hur mycket resurser som läggs på undervisningen

✓ Skolval och segregation

- Skolsegregationen har ökat
- Utrikes födda elever möter i högre utsträckning än inrikes födda andra elever som är födda utomlands i sin skola
- Möjliga kamratgruppseffekter

Möjliga mekanismer

- ✓ Tillgång till förskola
- ✓ Föräldrarnas socioekonomiska bakgrund
  - Utrikes födda har i genomsnitt lägre sysselsättning
- ✓ Ålder vid invandringen
  - Elever som är födda utomlands har ofta spenderat mindre tid i det svenska skolsystemet än inrikes födda

Data

- ✓ Elever som gick ut årskurs 9 under perioden 1988-2014 samt deras föräldrar och syskon hämtade från SCB och UGU-projektet vid Göteborgs universitet
  - UGU baseras på riksrepresentativa stickprov från olika årskullar av elever med uppgifter hämtade från skoladministrativa data, provresultat samt elev- föräldrar- och lärarenkäter
  - Kunskapsprov finns för eleverna i årskurs 6
  - Elever som har invandrat efter årskurs 3 är inte inkluderade i UGU

Data

-Hur mäts betygsgapet?

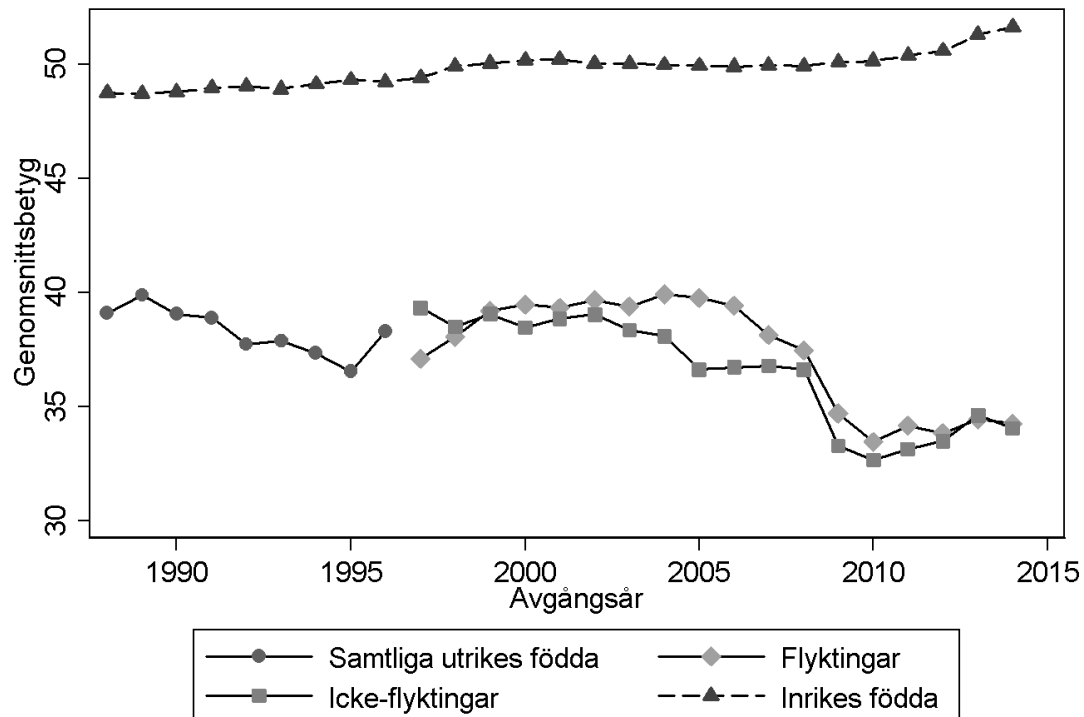
- ✓ Svårt att skapa ett betygsmått som är konsistent över hela observationsperioden
  - Elevens betyg (percentil)rankas i förhållande till samtliga elevers genomsnittsbetyg för varje årskull
  - Ett värde på 30 kan exempelvis tolkas som att individen hade bättre betyg än 30 procent av dem som gick ut grundskolan samma år

Resultat

-Hur har studiegapet utvecklats över tid?

- ✓ Studiegapet relativt stabilt men ökar omkring år 2008

Utvecklingen av genomsnittsbetygen för inrikes och utrikes födda elever

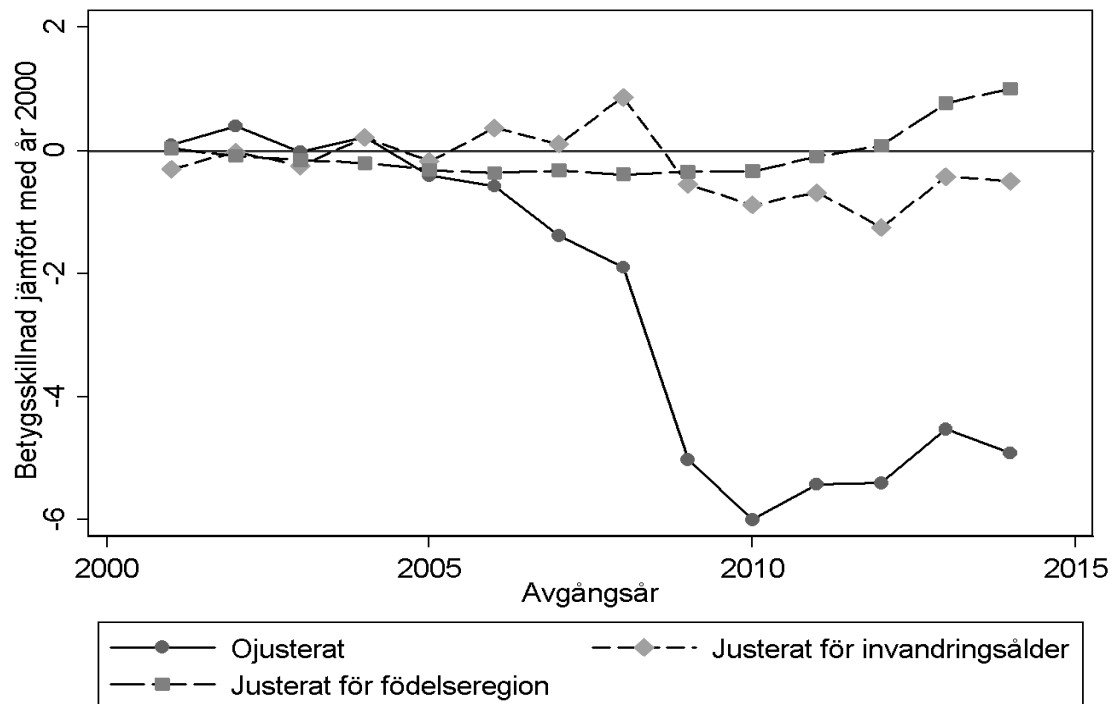
Genomsnittsbetygen är percentilrankande (skala 1-100 där 100 är högsta värdet)

Resultat

-Hur har studiegapet utvecklats över tid?

- ✓ En högre ankomstålder och förändrad sammansättning av födelseregioner förklarar ökningen av gapet

Utvecklingen av skillnaden i genomsnittsbetygen för utrikes födda elever jämfört med år 2000

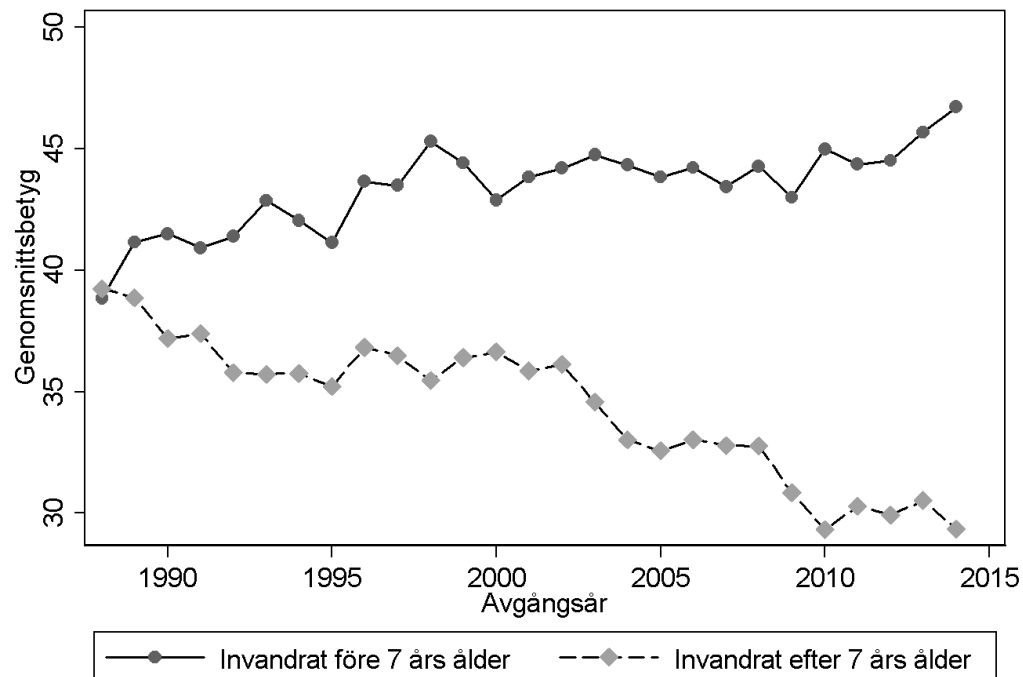

Resultat

-Hur har studiegapet utvecklats över tid?

- ✓ Studieresultaten bland utrikes födda som invandrat efter sju års ålder har gradvis försämrats

Utvecklingen över tid i genomsnittsbetygen bland utrikes födda elever efter ankomstålder

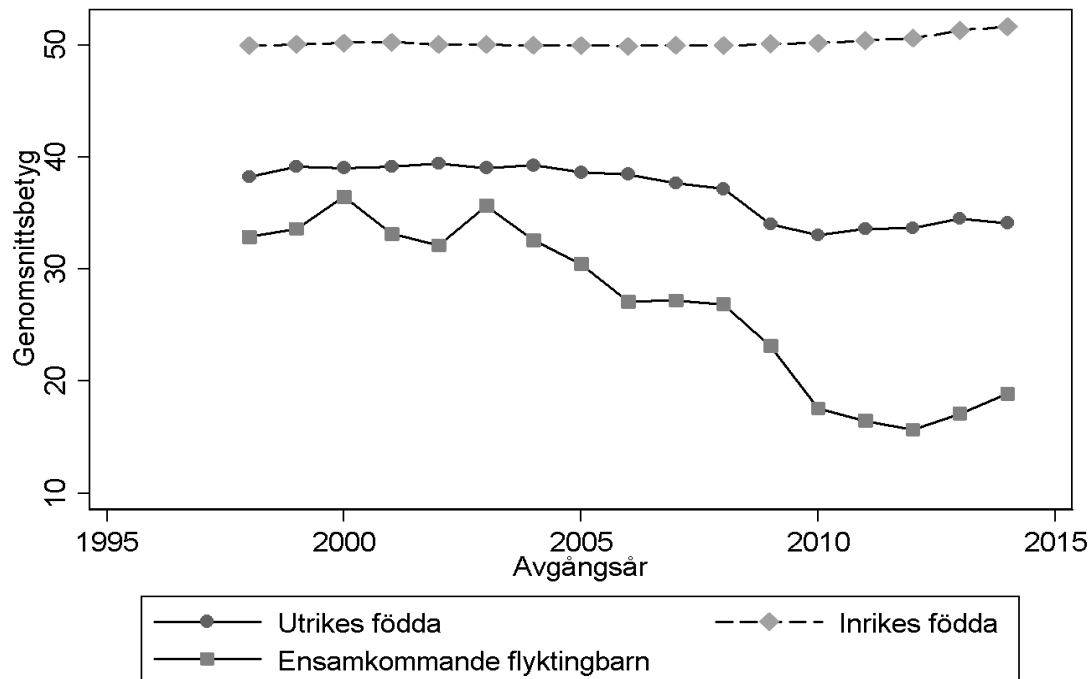
Genomsnittsbetygen är percentilrankande (skala 1-100 där 100 är högsta värdet)

Resultat

-Hur har studiegapet utvecklats över tid?

- ✓ Stort och växande gap för ensamkommande

Utvecklingen av genomsnittsbetygen bland ensamkommande flyktingbarn

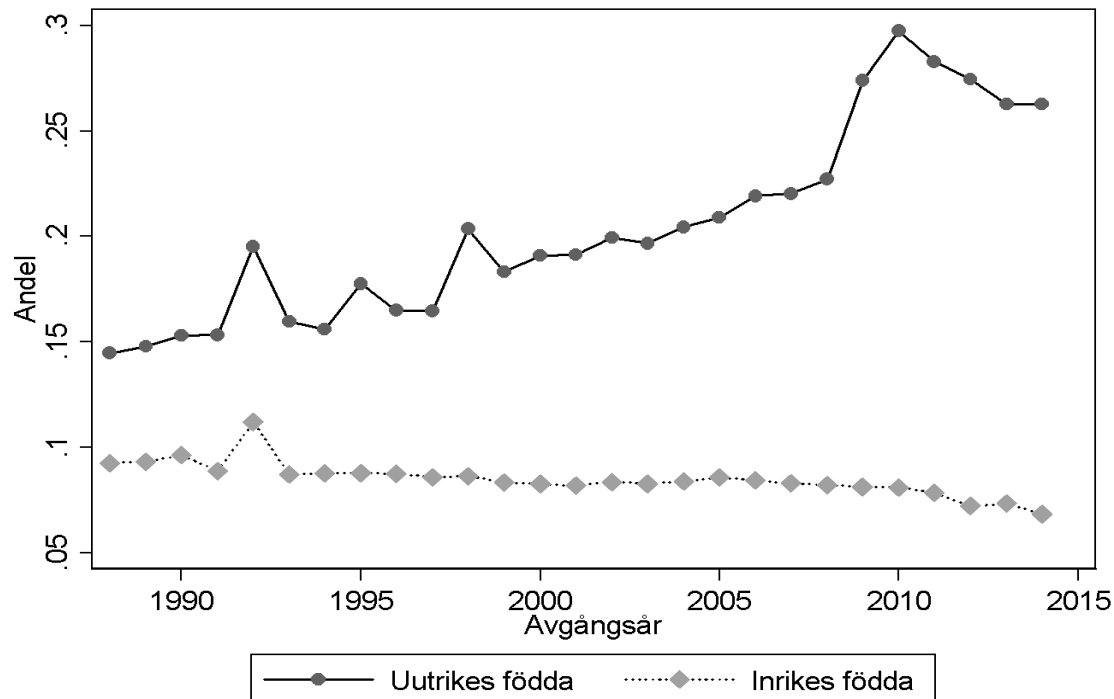
Genomsnittsbetygen är percentilrankade (skala 1-100 där 100 är högsta värdet)

Resultat

-Hur har studiegapet utvecklats över tid?

- ✓ Utrikes födda utgör en allt högre andel av de elever som presterar allra lägst

Utvecklingen av andelen elever i den tiondelen av eleverna med lägst genomsnittsbetyg

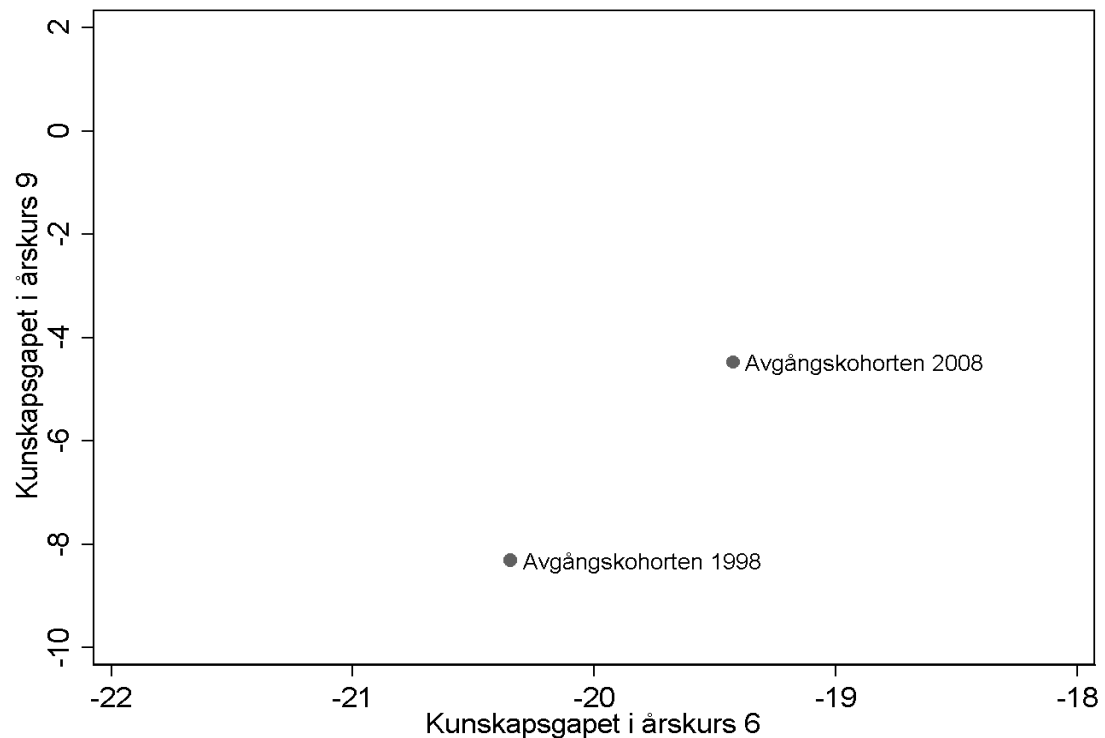

Resultat

-Förändras studiegapet under skoltiden?

- ✓ Kunskapsgapet är relativt stort i årskurs 6 men minskar i årskurs 9

Kunskapsgapets utveckling under skoltiden för de elever i UGU som slutade årskurs 9 åren 1998 eller 2008

Resultat

-Vad kan ligga bakom storleken på studiegapet?

- ✓ Föräldrarnas bakgrund och bostadsområdet stor roll för storleken på gapet

Betydelsen av föräldrar och skola för betygsskillnaden i årskurs 9, för samtliga elever

	Ojusterade gapet	Föräldrarnas utbildning, inkomster och sysselsättning	Familjebakgrund	Justerat för Boendeområde	Skola	Boendeområde, föräldrarnas utbildning, inkomster och sysselsättning
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Utrikes födda jämfört med inrikes födda elever	-12,55* (0,07)	-2,92* (0,09)	-3,27* (0,20)	-6,05* (0,08)	-10,74* (0,85)	-1,16* (0,09)

Anmärkningar: Tabellen visar koefficienten för en dummyvariabel som antar värdet ett för elever som är födda utomlands och noll annars. Varje siffra representerar estimatet från separata regressioner som estimerats med OLS. Den beroende variabeln är percentilrankade (skala 1-100) genomsnittsbetyg i årskurs 9. Samtliga regressioner kontrollerar för kön och födelseår. Urvalet består av samtliga elever som gått ut årskurs 9 under perioden 1988-2014. Siffror inom parentes anger (robusta) standardfel. * betecknar signifikant på 5 procentsnivån.

Avslutande kommentarer

- ✓ Resultaten visar att det finns betydande skillnader i studieresultaten mellan elever födda utomlands och i Sverige

- ✓ Utrikes födda elever som invandrat efter 7 års ålder har speciellt svårt att klara sin skolgång
  - Förefaller viktigt att skolsystemet tidigt uppmärksammar elever som anländer till Sverige sent för att stödja nyanlända elever i deras lärande

Avslutande kommentarer

- ✓ I den offentliga debatten uppmärksammas ofta ensamkommande flyktingbarns välbefinnande.
  - Ensamkommande flyktingbarn har stora svårigheter att prestera väl i skolan
  - Är betydligt äldre vid ankomsten till Sverige jämfört med övriga utrikes födda elever, vilket skulle kunna vara en förklaring

Avslutande kommentarer

- ✓ Faktorer som klasstorlek eller lärarnas behörighet och erfarenhet inte tycks spela roll för storleken på gapet
- ✓ Den ökande sorteringen av elever mellan skolor som skett i Sverige har viss betydelse

Avslutande kommentarer

- ✓ Föräldrarnas socioekonomiska bakgrund spelar en betydande roll för storleken på studiegapet, så även bostadsområdet
- Insatser för att förbättra de socioekonomiska förhållandena bland utrikes födda skulle kunna vara ett sätt att förbättra studieresultaten för deras barn och i förlängningen därmed potentiellt reducera skillnader i långsiktiga livschanser
  - Förbättringar av barnens livschanser skulle därför kunna läggas ovanpå den direkta samhällsnyttan av sådana insatser

Avslutande kommentarer

- ✓ Resultaten stödjer några av de förslag som nyligen lämnats till regeringen av Skolkommissionen
  - Riktat statligt stöd till skolor som tagit ett stort ansvar för mottagandet av nyanlända elever
  - För att minska sorteringen av elever mellan skolor föreslår Skolkommissionen bl.a. aktivt skolval, information om de olika valmöjligheter som står till buds samt ersätta närhetsprincipen med urval genom lottning